

FAQ for Proposed Baram Dam

Proposed Baram Dam FAQ (For external distribution)	Soalan Lazim Cadangan Empangan Baram (Untuk edaran luar)
Overview	Secara Am
<p>1. What is the proposed Baram dam?</p> <p>The proposed Baram dam is a hydroelectric power (HEP) dam that uses the power of the flow of water through turbines to generate electrical power.</p>	<p>1. Apakah empangan Baram?</p> <p>Empangan Baram adalah empangan kuasa hidroelektrik yang menggunakan kuasa aliran air yang melalui turbin untuk menjana elektrik.</p>
<p>2. Who is building this dam?</p> <p>Sarawak Energy as the project proponent will be building the Baram dam.</p>	<p>2. Siapa yang membina empangan ini?</p> <p>Sarawak Energy sebagai pemaju projek akan membina empangan Baram</p>
<p>3. Isn't the government building the dam?</p> <p>We make a distinction between Sarawak Energy and the Sarawak State Government. Although Sarawak Energy, at present, is 100% owned by the Sarawak State Government, it is being operated as a business enterprise which has a profit objective. Sarawak Energy is raising funds from the private sector and the market to develop its business without recourse to the Sarawak State Government.</p>	<p>3. Bukankah kerajaan yang membina empangan?</p> <p>Terdapat perbezaan diantara Sarawak Energy dan Kerajaan Negeri Sarawak. Walaupun Sarawak Energy pada masa ini dimiliki 100% dimiliki oleh Kerajaan Negeri Sarawak. Tetapi beroperasi sebagai sebuah syarikat perniagaan yang mempunyai objektifkan keuntungan. Sarawak Energy mengumpul dana dari sektor swasta dan pasaran untuk mengembangkan perniagaan tanpa bergantung kepada Kerajaan Negeri Sarawak.</p>
<p>4. What is the role of the government?</p> <p>The role of the Sarawak state government is that of the regulator to ensure that the proposed Baram dam will be developed properly so that the electricity it generates will be acceptable to investors and that the local communities who will be directly affected by the proposed project will be properly compensated and resettled and that their livelihood and well-being will not be worse off than before the proposed project or, if resources permit, better than before.</p>	<p>4. Apakah peranan kerajaan?</p> <p>Peranan kerajaan negeri Sarawak adalah sebagai pentadbir untuk memastikan cadangan empangan Baram dapat dibangunkan dengan betul supaya elektrik yang dijana akan diterima oleh pelabur dan komuniti tempatan yang terjejas dengan cadangan projek tersebut dapat diberi pampasan dan penempatan semula dengan sewajarnya supaya kehidupan dan kesejahteraan mereka tidak terjejas berbanding sebelum projek atau jika keadaan membenarkan menaji lebih baik daripada sebelum ini.</p>
<p>5. How many people will be affected by the Baram HEP and who are they?</p> <p>An earlier feasibility study carried out by an independent consultant commissioned by Sarawak Energy estimates that 6,000 to 8,000 people will be</p>	<p>5. Berapa ramai orang akan terjejas oleh Empangan Baram dan siapakah yang mereka?</p> <p>Satu kajian awal yang telah dialankan oleh perunding bebas yang ditugaskan oleh Sarawak Energy menganggarkan bahawa 6,000 hingga 8,000 orang</p>

FAQ for Proposed Baram Dam

<p>directly affected by the Baram dam from 32 longhouses and mostly of the Kenyah, Kayan and Penan communities.</p> <p>The exact number will be determined by the Social and Environmental Impact Assessment (SEIA) Study on the proposed Baram Dam which will develop the Household Register as a basis for planning the proposed resettlement.</p>	<p>akan terjejas oleh cadangan empangan Baram yang melibatkan 32 buah rumah panjang dan kebanyakannya daripada masyarakat Kenyah, Kayan dan Penan.</p> <p>Jumlah sebenar yang terlibat akan ditentukan didalam Kajian Penilaian Kesan Sosial dan Alam Sekitar (SEIA) untuk Empangan Baram. Daftar penduduk yang diperolehi akan digunakan sebagai asas untuk merancang cadangan penempatan semula.</p>
<p>6. What about the reports that say over 20,000 people will be impacted by the project and lose their land?</p> <p>The figure of over 20,000 people is quoted in the media and unfortunately has not been properly verified.</p>	<p>6. Bagaimana mengenai laporan yang mengatakan lebih 20,000 orang akan terjejas oleh projek dan akan kehilangan tanah mereka?</p> <p>Angka lebih 20,000 orang dipetik daripada media. Walaubagaimpun angka ini tidak dapat disahkan.</p>
<p><u>Rationale</u></p> <p>7. Why is Sarawak Energy building this dam?</p> <p>Sarawak Energy is proposing to build the Baram dam because Sarawak Energy has a commitment to the Sarawak State government to ensure that Sarawak has enough electricity to support the economic development of state in the immediate future.</p>	<p><u>Rasional</u></p> <p>7. Mengapa Sarawak Energy membina empangan ini?</p> <p>Sarawak Energy bercadang untuk membina empangan Baram untuk memenuhi komitmen kepada kerajaan Negeri Sarawak untuk memastikan bahawa Sarawak mempunyai tenaga elektrik yang mencukupi untuk menyokong pembangunan ekonomi negeri dalam masa terdekat.</p>
<p>8. Isn't there sufficient electricity for the needs of Sarawak already?</p> <p>There is sufficient electricity for the needs of Sarawak today, but not for tomorrow.</p> <p>The Sarawak government has a plan to develop the Sarawak economy rapidly in the immediate future with industrialisation and the development of new industries so that the people of Sarawak can enjoy a high income. These new industries will need more electricity.</p>	<p>8. Tidakkah bekalan elektrik yang ada sekarang sudah mencukupi untuk keperluan Sarawak?</p> <p>Pada waktu ini, bekalan tenaga elektrik adalah mencukupi tetapi tidak untuk masa akan datang.</p> <p>Kerajaan negeri Sarawak mempunyai rancangan untuk membangunkan ekonomi Sarawak dengan pesat dalam masa terdekat dengan pembangunan industri baru supaya rakyat Sarawak boleh menikmati pendapatan tinggi. Untuk membangun perindustrian yang baru memerlukan bekalan elektrik yang tinggi.</p>
<p>9. But does Sarawak need so much electricity that we have to build a new dam in Baram when we already have the Bakun dam and the Murum dam?</p>	<p>9. Tetapi adakah Sarawak memerlukan elektrik yang begitu banyak dengan membina sebuah empangan baru di Baram sedangkan kita sudah mempunyai empangan Bakun dan empangan Murum?</p>

FAQ for Proposed Baram Dam

<p>Yes, Sarawak needs the electricity that will be supplied by the Baram dam because the electricity from the Bakun and Murum dams have already been sold to projects which are being or will be invested in Sarawak immediately.</p> <p>The additional electricity from the Baram dam will be taken up by projects that have been proposed for immediate implementation in Sarawak.</p>	<p>Ya, Sarawak memerlukan tenaga elektrik daripada empangan Baram kerana elektrik daripada empangan Bakun dan Murum telah habis dijual kepada projek-projek yang sedang atau akan dilaburkan di Sarawak.</p> <p>Tenaga elektrik dari empangan Baram akan memenuhi permintaan projek-projek yang telah dicadangkan untuk dilaksanaannya di Sarawak dengan kadar segera.</p>
<p>10. Where are all these projects coming from? Is there a need for all these projects?</p> <p>All these projects are coming from both local and foreign investors and these projects are needed to build the new industrial base for Sarawak which will raise the incomes of Sarawakians working at home in Sarawak.</p>	<p>10. Daripada manakah datangnya projek-projek ini? Adakah semua projek-projek ini diperlukan?</p> <p>Kesemua projek ini datang dari pelabur –pelabur tempatan dan asing. Projek-projek ini amat perlukan untuk membina asas perindustrian baru bagi Sarawak yang akan meningkatkan pendapatan rakyat Sarawak yang bekerja di tanahair sendiri.</p>
<p>11. Isn't there another place to build the dam in Baram?</p> <p>There are several potential sites for the development of a dam in Baram. Great care has been taken by Sarawak Energy to study and identify the most suitable site for building a dam in Baram.</p> <p>The proposed site between Long Naha'a and Long Keseh is identified to be the best place for building a dam.</p>	<p>11. Adakah terdapat tempat lain yang sesuai di Baram untuk pembinaan empangan?</p> <p>Terdapat beberapa tempat yang berpotensi untuk pembangunan empangan di Baram. Sarawak Energy telah mengambil langkah berhati-hati untuk mengkaji dan mengenal pasti tapak yang paling sesuai untuk membina empangan di Baram.</p> <p>Tapak diantara Naha'a Long dan Long Keseh telah dikenal pasti sebagai tapak yang terbaik untuk membina empangan.</p>
<p>12. Why can't the government consider smaller hydros in smaller tributaries and not a big dam on the main Baram river?</p> <p>There are many smaller hydros that can also be built in the smaller tributaries. However, the proposed dam of 1,200 megawatt in Baram is currently considered to be one of the best proposals for a dam in Sarawak.</p>	<p>12. Mengapa kerajaan tidak mempertimbangkan untuk membangunkan empangan hidro yang lebih kecil di sungai yang lebih kecil dan bukan empangan besar di sungai utama?</p> <p>Banyak empanagn hidro yang kecil boleh dibangunkan di sungai yang lebih kecil. Walaubagaimanapun, empangan hidro bersaiz 1,200 megawatt di Baram merupakan salah satu cadangan yang terbaik untuk membangun empangan di Sarawak.</p>
<p>13. Why does the government not consider using solar energy instead of hydropower?</p> <p>The government has considered solar energy. Surprisingly, Sarawak does not have a better comparative advantage in solar energy than hydro because despite being in the tropics we have</p>	<p>13. Mengapa kerajaan tidak mempertimbangkan untuk menggunakan tenaga solar dan bukannya kuasa hidro?</p> <p>Kerajaan telah mempertimbangkan tenaga solar. Yang menghairankan, Sarawak tidak mempunyai kelebihan untuk membangunkan tenaga solar berbanding hidro kerana walaupun berada di</p>

FAQ for Proposed Baram Dam

<p>constant cloud cover so that solar capture is not optimal.</p>	<p>kawasan tropika kita mempunyai litupan awan yang berterusan dan sinaran matahari adalah tidak optimum.</p>
<p><u>Consultation: The SEIA Process</u></p> <p>14. Why has there been little or no consultation with the affected community with regard to the proposed project?</p> <p>There has, so far, been little or no consultation with the affected community engagement with regard to the proposed project because Sarawak Energy has not yet confirmed that it will proceed with the proposed project.</p>	<p><u>Rundingan: Proses SEIA</u></p> <p>14. Mengapa terdapat sedikit atau tidak ada perundingan dengan masyarakat yang terjejas dengan cadangan projek?</p> <p>Setakat ini, terdapat sedikit atau rundingan dengan komuniti yang terlibat dengan cadangan projek. Ini kerana Sarawak Energy belum lagi mengesahkan samada akan meneruskan cadangan projek.</p>
<p>15. If you have not confirmed to build the dam, what is all the work you are carrying out now? Why are there drill rigs and people digging into the ground?</p> <p>What is currently happening on the ground is Sarawak Energy's site investigations to get more technical data concerning the suitability of the rock for supporting the proposed dam and for use as material for constructing the proposed dam.</p> <p>This site investigation is important because it will help Sarawak Energy to decide whether or not to proceed with the project.</p>	<p>15. Jika anda belum mengesahkan untuk membina empangan, apakah kerja-kerja yang sedang dijalankan sekarang? Mengapa ada peralatan menggerudi dan aktiviti-aktiviti mengerudi tanah?</p> <p>Apa yang dilakukan di lapangan adalah kajian tapak untuk memperolehi data-data teknikal untuk mengetahui kesesuaian struktur batu-batuan untuk membangunkan empangan dan bagi kegunaan pembinaan empangan.</p> <p>Kajian tapak adalah penting kerana ia akan membantu Sarawak Energy untuk memutuskan sama akan untuk meneruskan projek ini atau tidak.</p>
<p>16. Does this site investigation mean the project will definitely be going ahead?</p> <p>This site investigation will determine whether we will go ahead with the proposed project or not. A lot will depend on the suitability of the soil conditions and other factors that affect the feasibility of the proposed project. The chances are very high that we will go ahead with the project.</p>	<p>16. Adakah dengan melakukan kajian tapak bermakna projek ini pasti akan diteruskan?</p> <p>Kajian tapak ini akan menentukan sama ada cadangan projek ini boleh diteruskan atau tidak. Projek ini bergantung kepada kesesuaian tanah dan faktor-faktor lain yang mempengaruhi kebolehlaksanaan projek yang dicadangkan. Kemungkinan untuk pelaksanaan projek ini adalah sangat tinggi.</p>
<p>17. When is the government or Sarawak Energy going to discuss with us before you proceed with the construction of Baram Dam?</p> <p>Sarawak Energy together with the Sarawak state government will consult with the directly affected communities before Sarawak Energy proceeds with the construction of the proposed Baram dam.</p> <p>The consultation will take the form of a formal</p>	<p>17. Bilakah kerajaan atau Sarawak Energy akan berbincang dengan kami sebelum anda meneruskan dengan pembinaan Empangan Baram?</p> <p>Sarawak Energy bersama-sama dengan kerajaan negeri Sarawak akan berunding dengan masyarakat yang terjejas secara langsung sebelum membina empangan Baram.</p> <p>Proses konsultasi dalam bentuk pembentangan,</p>

FAQ for Proposed Baram Dam

<p>presentation, feedback from the affected communities, and then discussion. Each consultation session will be properly documented so that what transpires during the consultation is clear. The consultation will be undertaken as part of the SEIA study and is called the SEIA process.</p>	<p>maklum balas daripada masyarakat yang terjejas, dan kemudian perbincangan secara rasmi. Setiap sesi rundingan akan didokumentasikan dengan betul supaya ketelusan semasa rundingan adalah jelas. Perundingan akan dijalankan sebagai sebahagian daripada kajian SEIA dan dikenali sebagai proses SEIA.</p>
<p>18. What is the SEIA study?</p> <p>The SEIA study is an impact assessment of the proposed Baram dam on both the environment and the people, to be called the "Social and Environmental Impact Assessment (SEIA) Study on the Proposed Baram HEP Dam."</p> <p>The SEIA study will also propose ways of mitigating those impacts.</p> <p>The SEIA Study will produce three major reports: (a) the SEIA on the Proposed Baram Dam, (b) the Contemporary Ethnography Study and (c) the Proposed Resettlement Action Plan</p>	<p>18. Apakah kajian SEIA?</p> <p>Kajian SEIA adalah penilaian kesan cadangan empangan Baram kepada alam sekitar dan masyarakat, yang dikenali sebagai "Penilaian Kesan Sosial dan Alam Sekitar (SEIA) untuk Cadangan Empangan HEP Baram."</p> <p>Kajian SEIA juga akan mencadangkan cara-cara mengurangkan impak projek.</p> <p>Kajian SEIA akan menghasilkan tiga laporan utama: (a) SEIA Cadangan Empangan Baram, (b) Kajian Etnografi Kontemporari dan (c) Pelan Tindakan Cadangan Penempatan Semula.</p>
<p>19. When is the SEIA Study going to start?</p> <p>Sarawak Energy has hired Chemsain Consultants Sdn Bhd of Sarawak to conduct the SEIA study on the proposed Baram Dam. Chemsain has the experience of conducting the SEIA study for the Murum Dam. The SEIA study will begin in October 2012 and the study will take about 18 months to complete.</p>	<p>19. Bilakah Kajian SEIA akan bermula?</p> <p>Sarawak Energy telah melantik Chemsain Consultants Sdn Bhd untuk menjalankan kajian SEIA untuk cadangan Empangan Baram. Chemsain mempunyai pengalaman menjalankan kajian SEIA untuk Empangan Murum. Kajian SEIA akan bermula pada Oktober 2012 dan kajian itu akan mengambil masa kira-kira 18 bulan untuk disiapkan.</p>
<p>20. What is "the SEIA process"?</p> <p>The SEIA process is a phrase that has been coined in Sarawak to describe the process of close consultation which the Sarawak government has committed to undertake with the directly affected communities with regard to big development projects, which in recent years have been the hydroelectric power projects.</p>	<p>20. Apakah "proses SEIA"?</p> <p>Proses SEIA adalah terma yang digunakan di Sarawak untuk menerangkan proses rundingan secara dekat dengan komuniti yang terjejas dan kerajaan Sarawak komited untuk melaksanakan proses SEIA untuk projek-projek pembangunan yang besar. Kebelakangan ini, projek-projek besar adalah projek kuasa hidroelektrik.</p>
<p>21. What is the "SEIA+5 process"?</p> <p>In this particular case for the proposed Baram dam, Chemsain the consultant hired by Sarawak Energy</p>	<p>21. Apakah "SEIA 5 proses"?</p> <p>Khusus untuk cadangan empangan Baram, Sarawak Energy telah melantik Chemsain sebagai perunding</p>

FAQ for Proposed Baram Dam

<p>will be spearheading the SEIA consultation process with the directly affected communities. Chemsain will be going to the affected people together with representatives of 5 other interested parties: (1) the State Planning Unit, (2) Miri Resident &DO, (3) Sarawak Energy, (4) BHCCC and (5) Ketua Kampung.</p>	<p>untuk menerajui proses rundingan SEIA dengan masyarakat yang terjejas secara langsung. Chemsain akan berjumpa mereka yang terlibat secara langsung bersama-sama dengan wakil-wakil daripada : (1) Unit Perancang Negeri, (2) Miri Residen & DO, (3) Sarawak Energy, (4) BHCCC dan (5) Ketua Kampung.</p>
<p>22. What kind of consultation will be involved?</p> <p>An important aspect of the SEIA process is that the SEIA+5 team will visit each of the directly affected longhouses in order to brief each of the affected persons about the proposed project and consult with them with regard to all aspects of their proposed resettlement in order to reach an amiable consent for both the affected communities, the government and the project proponent.</p> <p>A proper consultation process will entail multiple trips by the consultation team in order to fully engage with the affected people and communities.</p>	<p>22. Apakah jenis rundingan akan terlibat?</p> <p>Process rundingan adalah merupakan salah satu aspek yang penting dalam proses SEIA. Pasukan SEIA +5 akan melawat setiap rumah panjang yang terjejas secara langsung dalam usaha untuk memberi taklimat mengenai projek yang dicadangkan kepada setiap mereka yang terlibat. Proses perundingan akan mengambil kira semua aspek penempatan semula dalam usaha untuk mencapai persetujuan daripada ketiga-tiga pihak yang terlibat iaitu masyarakat yang terlibat, pihak kerajaan dan pihak pemaju projek.</p> <p>Proses rundingan secara menyeluruh, akan melibatkan beberapa sesi lawatan secara berulang supaya pasukan perunding dapat berinteraksi sepenuhnya dengan masyarakat dan mereka terjejas.</p>
<p>23. How transparent is Sarawak Energy on the construction of Baram HEP?</p> <p>Sarawak Energy will be as transparent as we can be with regard to the construction of the Baram dam. Where available, information on the stages of construction will be made available to the affected communities as well as the general public.</p>	<p>23. Bagaimana ketelusan Sarawak Energy dalam pembinaan Baram HEP?</p> <p>Sarawak Energy akan membangunkan empangan Baram secara telus dengan sebaik mungkin. Maklumat tentang kemajuan projek daripada masa ke semasa akan disediakan untuk kepada komuniti terlibat serta orang awam.</p>
<p>24. What about the UN Declaration of the Right of Indigenous People (UNDRIP) and their right to Free, Prior and Informed Consent (FPIC)?</p> <p>The SEIA process incorporates key elements of internationally accepted consultation which are “free, prior and informed” consultation leading to consent, as well as the rights of indigenous people to have access to land on which they can work to sustain their livelihood.</p> <p>The rationale behind “free, prior and informed” consultation is to arrive at consent so that significant development projects can be</p>	<p>24. Bagaimana pula dengan Deklarasi Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (PBB) berkenaan Hak Orang Asal (UNDRIP) dan hak mereka mengikuti prinsip “Free, Prior and Informed Consent (FPIC)”?</p> <p>Proses SEIA menggabungkan elemen-elemen utama dalam proses perundingan yang digunapakai di peringkat antarabangsa yang berasaskan prinsip “free, prior and informed” yang mengarah kepada mendapatkan persetujuan serta hak orang tempatan untuk mendapatkan tanah supaya mereka dapat mengusahakannya demi kesenambungan kehidupan mereka.</p> <p>Secara rasionalnya prinsip “free, prior and</p>

FAQ for Proposed Baram Dam

<p>implemented for the improvement of the affected communities and the economy as a whole. Where possible, resettlement should be voluntary. If voluntary resettlement cannot be achieved, a compromise is called for with the end result that the livelihood of the directly affected communities are restored or, within the resources of the government, improved.</p> <p>In promoting the SEIA process, the Sarawak government wishes to assure the directly affected communities and interested communities in the world at large that the implementation of significant development projects in Sarawak is done with due respect and regard to the welfare of the affected communities and the people of the State. The Sarawak government welcomes positive suggestions as to how the SEIA process can be improved.</p>	<p>informed” adalah menghala kepada persetujuan supaya projek-projek pembangunan yang besar dapat dilakukan untuk meningkatkan taraf hidup komuniti yang terlibat serta ekonomi negeri secara amnya. Seboleh mungkin, process penempatan semula harus dilakukan secara sukarela. Jika penempatan semula sukarela tidak dapat dicapai, semua pihak akan berkompromi dan keputusan akhir akan diambil dengan mengambil kira bahawa kehidupan komuniti secara terjejas dapat dipulihkan atau ditambahbaik jika sumber-sumber kerajaan membenarkan, .</p> <p>Dalam menggalakkan proses SEIA, kerajaan negeri Sarawak ingin memastikan supaya masyarakat yang terjejas secara langsung dan pihak-pihak lain yang berminat untuk mengetahui bahawa pelaksanaan projek-projek mega di Sarawak dilakukan dengan mengambil kira kebajikan masyarakat yang terjejas dan rakyat Negeri secara keseluruhan. Kerajaan Sarawak mengalu-alukan cadangan yang positif bagaimana untuk membaiki proses SEIA yang sediaada.</p>
<p>25. How can we be sure that the SEIA Study will be of international standard?</p> <p>The SEIA study will be conducted by a team of experienced people and experts who are guided by international standards on impact assessments and mitigation measures. The team will follow strictly our own procedure in the SEIA process. Their findings will be reviewed by a third party of international reputation. Lastly, there will be public disclosure in a summary of the major findings.</p>	<p>25. Bagaimana kita boleh memastikan bahawa Kajian SEIA akan bertaraf antarabangsa?</p> <p>Kajian SEIA akan dijalankan oleh pasukan pakar yang dianggotai oleh mereka mereka berpengalaman dan berpandukan piawaian antarabangsa untuk menilai impak dan langkah-langkah mitigasi yang perlu diambil. Pasukan ini akan mengikuti secara ketat prosedur-prosedur yang telah ditetapkan didalam proses SEIA. Hasil kajian mereka akan dinilai semula oleh pihak ketiga yang memiliki reputasi antarabangsa. Akhir sekali, ringkasan hasil kajian yang penting akan didedahkan kepada umum.</p>
<p>26. What about local rules and regulations?</p> <p>While it is fashionable to be concerned about international standards, it is important that the local rules and regulations of a sovereign state should first and foremost be respected by local operators. It is therefore that local laws regarding land and compensation and other matters should be given paramount attention and adherence.</p>	<p>26. Bagaimana pula dengan peraturan dan undang-undang tempatan?</p> <p>Mematuhi piawaian antarabangsa adalah penting. Walaubagaimanapun, yang paling penting adalah syarikat yang beroperasi perlu mematuhi peraturan-peraturan dan akta-akta dibawah undang-undang negeri. Oleh yang demikian, undang-undang yang berkenaan dengan kanun tanah dan pampasan perlu diberi perhatian and dipantau sepanjang masa.</p>
<p>27. When will the SEIA Study be made public as per the internationally recognised standards?</p>	<p>27. Bilakah hasil kajian SEIA akan didedahkan kepada awam seperti yang diiktiraf oleh piawaian antarabangsa?</p>

FAQ for Proposed Baram Dam

<p>Sarawak Energy will make public the Terms of Reference (ToR) for the SEIA in October 2012. A summary of the SEIA Study for both the Proposed Dam and the Proposed Resettlement Action Plan will be made public once they are completed.</p> <p>These documents will be made public so that the affected communities and other interested parties can comment on the recommendations</p>	<p>Sarawak Energy akan memdedahkan Terma Rujukan (ToR) bagi kajian SEIA pada Oktober 2012 dan ringkasan untuk kajian SEIA bagi cadangan empangan and Pelan Cadangan Penempatan Semula akan didedahkan kepada awam sekiranya laporan tersebut siap.</p> <p>Dokumen-dokumen ini akan didedahkan kepada orang awam supaya masyarakat yang terlibat dan pihak-pihak lain yang berminat boleh mengulas mengenai cadangan-cadangan yang dihasilkan.</p>
<p>28. What are the other community engagement programmes?</p> <p>In addition to the SEIA process, Sarawak Energy is planning other formal programmes to enhance our communication and community engagement with all major stakeholders such as through a series of dialogues, consultations, conferences, etc. Communication may also be made through the media, particularly, Radio Television Malaysia, newspapers and the internet.</p>	<p>28. Adakah terdapat program-program lain yang melibatkan penglibatan komuniti?</p> <p>Tambahan kepada proses SEIA, Sarawak Energy merancang untuk menjalankan program secara formal untuk meningkatkan keberkesanaan komunikasi serta meningkatkan penglibatan masyarakat yang terlibat melalui sesi dialog, perundingan, persidangan dan lain-lain. Kaedah komunikasi juga boleh dibuat melalui media terutamanya Radio Televisyen Malaysia, surat khabar dan internet.</p>
<p>29. Can Sarawak Energy learn from what have transpired at the local dam projects in term of the benefits, shortcomings and disadvantages to the affected communities?</p> <p>Sarawak Energy can always learn from past projects and experiences of the state and other countries to improve our current and new projects. These experiences can be learned through study visits.</p>	<p>29. Bolehkah Sarawak Energy belajar dari apa yang telah berlaku dalam membangunkan projek-projek empangan tempatan dari segi faedah, kelemahan dan keburukan kepada masyarakat yang terlibat?</p> <p>Sarawak Energy sentiasa boleh belajar daripada projek-projek dan pengalaman yang samada daripada projek-projek tempatan atau luar negara untuk meningkatkan keberkesanaan untuk melaksanakan projek-projek semasa atau projek-projek baru. Pengalaman ini boleh dipelajari melalui lawatan sambil belajar.</p>

FAQ for Proposed Baram Dam

Resettlement, compensation and benefits

30. Will the development of the Baram dam also benefit the people in Baram affected by the dam who will be affected by the development?

The development of the proposed Baram dam will benefit the people of Baram who are directly affected by the dam.

The government and Sarawak Energy are fully aware that the development of the proposed Baram dam can cause difficulties for people directly affected by the dam development. The government is concerned that such hardship should be minimised if not avoided and where possible restitution should be made as quickly and as completely as possible.

The government will also be using the opportunity of the proposed resettlement to eradicate poverty from the affected communities and improve their livelihood far better than they are currently undergoing.

The development of the proposed Baram dam can also benefit the people of Baram as a result of the development of a major road to gain access to the dam site. This major access road in Baram will provide an opportunity for the communities in Baram to be more efficiently connected to the towns and markets along the coast. By reorganising themselves and their communities into stronger units and working together to raise their farm output with surplus for sale in markets outside their communities, as part of the normal development progress envisaged for Sarawak.

31. How can the affected people be sure that the resettlement will be successful?

The best way for the affected people to be sure that their resettlement will be successful is to take active participation in the proposed resettlement action plan with realistic programmes which the communities can undertake. Enhancement can be made to their proposed resettlement action plan by

Penempatan semula, pampasan dan faedah

30. Adakah pembangunan empangan Baram juga memberi manfaat kepada rakyat Baram yang terjejas oleh pembangunan empangan tersebut?

Cadangan pembangunan empangan Baram yang akan memberi manfaat kepada masyarakat Baram yang terjejas secara langsung.

Kerajaan dan Sarawak Energy sedar bahawa cadangan pembangunan empangan Baram boleh menyebabkan kesukaran bagi orang-orang yang terlibat. Kerajaan prihatin dengan kesukaran yang bakal dihadapi dan kesukaran ini harus dikurangkan atau dielakkan. Jika boleh proses pemulihan hendaklah dilakukan dengan pantas dan menyeluruh dengan sebaik mungkin.

Kerajaan akan menggunakan peluang dalam proses penempatan semula untuk menjalankan program pembasmian kemiskinan untuk komuniti yang terjejas serta cuba meningkatkan tahap kehidupan yang lebih baik daripada apa yang mereka lalui sekarang.

Pembangunan empangan Baram yang dicadangkan juga boleh memberi manfaat kepada rakyat Baram hasil daripada pembangunan jalan masuk utama ke tapak tapak empangan. Dengan adanya jalan masuk utama ke Baram dapat meningkatkan kecekapan pengangkutan yang menghubungkan bandar-bandar dan pasaran-pasaran di sepanjang pantai. Dengan menyusun semula diri mereka dan masyarakat mereka untuk menjadi unit yang kukuh serta bekerja sama untuk meningkatkan hasil daripada ladang mereka untuk dipasarkan di pasaran luar daripada kawasan mereka. Ini adalah sebahagian daripada kemajuan pembangunan yang dijangkakan untuk Sarawak.

31. Bagaimana untuk memastikan penempatan semula untuk mereka yang terjejas dapat dilakukan dengan jayanya?

Mereka yang terjejas perlu mengambil langkah pro-aktif dalam cadangan pelan penempatan semula dan program-program dan melibatkan diri dalam program-program dilakukan oleh komuniti itu sendiri.

Proses penambahbaikan kepada pelan cadangan

FAQ for Proposed Baram Dam

<p>incorporating all major government technical assistance that they can get in order to raise the standard of skills and education in their communities.</p> <p>The success of the proposed resettlement depends very much upon the vision of the affected communities themselves, while the government and corporate entities such as Sarawak Energy can support and facilitate the efforts of the people.</p>	<p>penempatan semula dapat dilakukan dengan memasukkan semua bantuan teknikal yang diperuntukan kepada mereka didalam untuk meningkatkan kemahiran and tahap pendidikan untuk kommuniti mereka.</p> <p>Kejayaan proses penempatan semula amat bergantung kepada wawasan masyarakat yang terjejas itu sendiri, manakala kerajaan dan entiti korporat seperti Sarawak Energy boleh menyokong dan memudahkan usaha rakyat.</p>
<p>32. What sort of compensation will you be offering the people who will be resettled?</p> <p>The compensation will be guided by existing policies of the government. Among other, land-related issues will be guided by the Sarawak Land Code on land, crops and fruit trees by the Land and Survey Department, and graves and cultural heritage by the Museum Department.</p> <p>The compensation will mostly be replacement in kind, such as housing and land. Compensation in cash will be made when the lost assets cannot be immediately replaced, such as crops and fruit trees. Ex-gratia payments may be made if there are claims to the lost assets for which there is no legal or documentary proof.</p>	<p>32. Apakah jenis pampasan yang anda akan menawarkan orang-orang yang akan ditempatkan semula?</p> <p>Pampasan akan dipandu oleh dasar-dasar kerajaan yang sedia ada. Antara lain, isu-isu berkaitan tanah akan dipandu oleh Kanun Tanah atas tanah, tanaman dan pokok-pokok buah-buahan oleh Jabatan Tanah dan Ukur, dan kubur dan warisan kebudayaan oleh Jabatan Muzium Sarawak.</p> <p>Pampasan kebanyakannya akan menjadi gantian dalam bentuk, seperti perumahan dan tanah. Pampasan dalam bentuk wang tunai akan dibuat apabila aset yang hilang tidak boleh segera diganti, seperti tanaman dan pokok buah-buahan. Ex-gratia pembayaran boleh dibuat jika terdapat tuntutan kepada aset yang hilang yang mana tidak ada bukti undang-undang atau dokumentar.</p>
<p>33. What are the types of properties that are going to be compensated?</p> <p>The properties that are eligible for consideration of compensation or ex-gratia payments are:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. House including longhouse 2. Crops including fruit trees 3. Graves 4. Community hall, church 5. Land. 	<p>33. Apakah jenis hartanah yang akan diberi pampasan?</p> <p>Ciri-ciri yang layak untuk dipertimbangkan untuk pampasan atau pembayaran ex-gratia adalah:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rumah termasuk rumah panjang 2. Tanaman termasuk pokok-pokok buah-buahan 3. Perkuburan 4. Dewan masyarakat, gereja 5. Tanah.
<p>34. How much land is going to be allocated to the affected communities at the resettlement area?</p> <p>The size of the land will depend on the needs of the directly affected communities to support their families at the resettlement area.</p>	<p>34. Berapakah keluasan tanah akan diperuntukkan kepada masyarakat yang terjejas di kawasan penempatan semula?</p> <p>Saiz tanah akan bergantung kepada keperluan masyarakat yang terjejas secara langsung untuk menyara keluarga mereka di kawasan penempatan semula.</p>

FAQ for Proposed Baram Dam

<p>The final decision on the size of land at the resettlement area will be made as a result of consultation and usually compromise between the affected communities and the government. The final decision will be made after careful consideration of the recommendations of the SEIA Study on the Proposed Baram Dam.</p>	<p>Keputusan akhir mengenai saiz tanah di kawasan penempatan semula akan dibuat sebagai hasil kompromi perundingan di antara komuniti terjejas dan pihak kerajaan. Keputusan muktamad akan dibuat selepas mempertimbangkan cadangan Kajian SEIA untuk Cadangan Empangan Baram.</p>
<p>35. Can the government come up with a formula for the compensation to us as soon as possible?</p> <p>The policy on compensation is as provided by the Sarawak National Land Code, the Land and Survey Department and the Museum Department.</p> <p>Compensation is not a simple matter which means a simple formula on compensation is not easy to come up with.</p> <p>Compensation is the result of consultation and cooperation between the directly affected communities and the government. The purpose of consultation and cooperation is to ensure that the final compensation will be satisfactory to the majority of the affected people and the government.</p>	<p>35. Bolehkah kerajaan mengadakan formula untuk pampasan dengan secepat mungkin?</p> <p>Polisi mengenai pampasan adalah sebagaimana yang diperuntukkan oleh Kanun Tanah Sarawak Negara, Jabatan Tanah dan Ukur dan Jabatan Muzium.</p> <p>Isu pampasan bukanlah isu yang mudah jadi untuk mengadakan formula mudah untuk isu pampasan bukanlah perkara yang senang.</p> <p>Pampasan adalah hasil rundingan dan kerjasama antara komuniti terjejas dan kerajaan. Tujuan kerjasama dan rundingan ini adalah untuk memastikan bahawa pampasan yang telah dimuktamad dapat memuaskan majoriti mereka yang terjejas dan pihak kerajaan.</p>
<p>36. What compensation will be offered if our graveyards are submerged or exhumed?</p> <p>The graves that are eligible for compensation will be based on the findings of the SEIA Study on the Proposed Baram Dam as approved by the Museum Department.</p>	<p>36. Apa pampasan akan ditawarkan jika kawasan perkuburan kita ditenggelami atau digali semula?</p> <p>Perkuburan yang layak menerima pampasan akan berdasarkan penemuan Kajian SEIA Cadangan Empangan Baram seperti yang diluluskan oleh Jabatan Muzium.</p>
<p>37. Can Sarawak Energy pay out the same amount of compensation money made to us this time around, again in 50 years?</p> <p>No, this is not likely.</p>	<p>37. Sarawak Energy boleh membayar jumlah yang sama wang pampasan dibuat kepada kami kali ini, sekali lagi dalam 50 tahun?</p> <p>Tidak, ini tidak mungkin.</p>
<p>38. Is there any deal for payment of royalty, bonus, and commissions from the yearly profits of the Baram dam to be given to the affected people in the future?</p> <p>No, there is no such consideration.</p>	<p>38. Adakah terdapat mana-mana perjanjian bagi pembayaran royalti, bonus, dan komisen daripada keuntungan tahunan empangan Baram yang akan diberikan kepada orang-orang yang terjejas pada masa depan?</p> <p>Tidak, tiada pertimbangan mengenai perkara ini.</p>

FAQ for Proposed Baram Dam

<p>39. Do you know where we will be resettled or have you already identified the resettlement sites?</p> <p>No, we do not know exactly where you will be resettled. There are proposals by various parties where the potential sites for resettlement might be. We expect the directly affected communities to have different ideas as to where they might be resettled as well.</p> <p>The final decision on the exact resettlement site will be agreed on by the directly affected communities themselves and the government.</p>	<p>39. Adakah anda tahu di mana kita akan ditempatkan semula atau adakah anda sudah mengenal pasti tapak penempatan semula?</p> <p>Tidak, kita tidak tahu lagi di mana anda akan ditempatkan semula. Terdapat cadangan daripada pelbagai pihak di berbagai laman sesawang yang berpotensi untuk menjadi tapak penempatan semula. Kami menjangkakan komuniti yang terjejas untuk mempunyai cadangan yang berbeza tentang dimanakan mereka mungkin akan ditempatkan semula.</p> <p>Keputusan muktamad mengenai tapak penempatan semula yang sebenar hendaklah dipersetujui oleh masyarakat yang terjejas dan pihak kerajaan.</p>
<p>40. What about those who live further upriver and whose villages will not be flooded by the reservoir? Will they be allowed to live where they are or will there be restrictions if any?</p> <p>Those whose villages will not be flooded or impacted by the reservoir will be allowed to remain where they are and it is unlikely that there will be any restrictions placed on them unless there are regulations with regarding to the management of the water catchment.</p>	<p>40. Bagaimana pula dengan mereka yang tinggal di hulu sungai dan kampung-kampung yang tidak akan dibanjiri oleh takungan air? Mereka akan dibenarkan untuk tinggal mana mereka berada sekarang atau akan ada sekatan terhadap mereka?</p> <p>Mereka yang tinggal di kampung-kampung yang tidak akan dibanjiri atau terjejas oleh takungan air akan dibenarkan untuk kekal tinggal di mana mereka berada sekarang dan tidak mungkin ada sebarang sekatan kepada mereka kecuali terdapat peraturan mengenai pengurusan kawasan tadahan air.</p>
<p>41. Who will carry out the resettlement – Sarawak Energy or the government?</p> <p>The resettlement will be carried out by both Sarawak Energy and the government with consultation and involvement of the directly affected communities.</p>	<p>41. Siapakah yang akan menjalankan penempatan semula - Sarawak Energy atau kerajaan?</p> <p>Proses penempatan semula akan dijalankan oleh kedua-dua pihak iaitu Sarawak Energy dan kerajaan yang mana akan melibatkan rundingan dan penglibatan secara langsung dengan komuniti yang terjejas.</p>
<p>42. There are areas behind our longhouses where we may want to choose for resettlement but they are being occupied by companies. Do we get priority over these areas?</p> <p>If you want to choose areas which are already occupied by others, the government must consider carefully your choice to see whether the proposed resettlement site is suitable or not, and whether there are alternate resettlement sites which are better than your choice.</p>	<p>42. Terdapat kawasan-kawasan di belakang rumah panjang kami yang mungkin kami pilih sebagai kawasan penempatan semula tetapi kawasan ini telah diduduki oleh pihak syarikat. Adakah kami akan mendapat keutamaan untuk menduduki kawasan ini?</p> <p>Jika anda mahu memilih kawasan-kawasan yang sudah diduduki oleh pihak lain, kerajaan mesti membuat pertimbangan dengan teliti untuk melihat sama ada tapak penempatan semula yang dicadangkan sesuai atau tidak, dan sama ada terdapat tapak alternatif untuk penempatan semula</p>

FAQ for Proposed Baram Dam

	yang lebih baik daripada pilihan anda.
<p><u>Employment opportunities for local communities</u></p> <p>43. What opportunities are available for the local community to get jobs in this project?</p> <p>There are opportunities for local people to work.</p> <p>During the pre-construction stage of the project, there will be odd jobs and other daily-paid work, including boat hire.</p> <p>At the construction stage, Sarawak Energy will give priority to suitably qualified members of the local community for jobs that are available. Sarawak Energy is now setting up an office in Long San for registering members of the local community who wish to work or render their business services in any field.</p>	<p><u>Peluang-peluang pekerjaan untuk masyarakat tempatan</u></p> <p>43. Apakah peluang-peluang pekerjaan yang tersedia kepada komuniti tempatan dalam projek ini?</p> <p>Terdapat peluang-peluang pekerjaan untuk komuniti tempatan.</p> <p>Semasa pra-pembinaan projek, akan terdapat peluang yang pekerjaan berbayae secara harian, termasuklah sewaan bot.</p> <p>Pada peringkat pembinaan, Sarawak Energy akan memberi keutamaan peluang pekerjaan kepada calon yang berkelayakan daripada komuniti tempatan. Sarawak Energy kini menubuhkan sebuah pejabat di Long San untuk mendaftar calon daripada komuniti setempat ingin bekerja atau memberikan perkhidmatan perniagaan mereka dalam apa jua bidang semasa peringkat pembinaan projek.</p>
<p>44. What measures or benefits, both short and long-term, will be taken by the government to ensure that people affected by the project will be well taken care of after the construction of the dam?</p> <p>After the construction of the dam, it is important that the affected people are well-prepared to take care of themselves and be self-sufficient in order for them to maintain their desired well-being. With that preparation, the people will be in a good position to take advantage of the new opportunities which could be created after the construction of the dam, such as aquaculture, tourism and plantations.</p>	<p>44. Apakah langkah-langkah atau faedah dalam jangkamasa pendek dan jangkamasa panjang, yang akan diambil oleh kerajaan untuk memastikan bahawa mereka yang terjejas oleh projek ini akan dapat dibela selepas pembinaan empangan?</p> <p>Setelah pembinaan empangan siap, adalah penting untuk penduduk yang terlibat bersedia untuk menjaga diri mereka sendiri dan berdikari supaya mereka dapat mengekalkan kesejahteraan. Dengan persediaan ini, mereka akan berada dalam situasi yang baik untuk mengambil kesempatan daripada peluang-peluang baru yang boleh diwujudkan selepas pembinaan empangan seperti akuakultur, pelancongan dan perladangan.</p>
<p><u>Maklumat teknikal</u></p> <p>45. Dimanakah cadangan empangan Baram akan dibina?</p> <p>Cadangan empangan Baram akan dibina di Sungai Baram antara Long Naha'a dan Long Keseh, walaubagaimanapun ia bergantung kepada pengesahan siasatan tapak yang kini sedang dijalankan.</p>	

FAQ for Proposed Baram Dam

<p>46. Mengapa kamu membina empangan Baram dan takungan di lokasi sekarang?</p> <p>Kami sedang membina empangan Baram yang dicadangkan di lokasi sekarang kerana ini adalah tapak terbaik dalam segi aliran air, landskap dan geologi mengikut kajian awal yang telah dijalankan oleh perunding tempatan dan antarabangsa di awal tahun 90an.</p>	
<p>45. How big is the reservoir of the proposed Baram dam?</p> <p>The size of the expected reservoir of the proposed Baram dam, when completed, is estimated at about 400 square kilometres which is about half the size of the Bakun lake.</p>	<p>47. Berapa besarkah takungan cadangan empangan Baram?</p> <p>Apabila siap kelak, saiz takungan empangan Baram adalah dianggarkan sebesar kira-kira 400 kilometre persegi iaitu kira-kira separuh daripada saiz tasik empangan Bakun.</p>
<p>46. How much power will the Baram dam generate?</p> <p>The total installed capacity of the Baram dam is 1,200 megawatts of electricity when the dam is fully operational.</p>	<p>48. Berapakah tenaga elektik yang akan dijanakan oleh empangan Baram?</p> <p>Jumlah kapasiti terpasang bagi empangan Baram adalah 1,200 megawatt apabila empangan beroperasi sepenuhnya.</p>
<p>47. How high is the dam?</p> <p>The height of the proposed Baram dam is 168 metres.</p>	<p>49. Berapakah ketinggian empangan Baram?</p> <p>Ketinggian empangan Baram adalah 168 meter.</p>
<p>48. When will the project start delivering power and when do you expect to start flooding the reservoir?</p> <p>The construction of the dam will take about five years but the flooding of the reservoir will be within the first two or three years. If the construction of the Baram dam were to start in 2014, the flooding of the reservoir may take place in late 2016 or early 2017. The precise date of the flooding will be decided when the proposed project is started.</p>	<p>50. Bilakah projek ini akan mula menjana tenaga elektrik dan bilakah proses takungan air akan bermula?</p> <p>Pembinaan empangan akan mengambil masa kira-kira lima tahun tetapi proses takungan akan dilakukan dalam tempoh dua atau tiga tahun pertama. Jika pembinaan empangan Baram dimulakan pada tahun 2014 maka proses takungan akan bermula pada akhir 2016 atau awal 2017. Tarikh yang tepat proses takungan akan diputuskan apabila cadangan projek ini telah bermula.</p>
<p><u>Dam Safety</u></p> <p>49. What does Sarawak Energy know about building dams?</p> <p>Sarawak Energy has the experience of constructing the dam at Batang Ai, which has performed very</p>	<p><u>Keselamatan Empangan</u></p> <p>51. Apakah Sarawak Energy tahu mengenai pembinaan empangan?</p> <p>Sarawak Energy mempunyai pengalaman membina empangan di Batang Ai, yang telah dilakukan dengan</p>

FAQ for Proposed Baram Dam

<p>well for more nearly 30 years. We are now building the Murum Dam using both local experience and global expertise.</p>	<p>baik dan telah beroperasi hampir 30 tahun. Sekarang, kami sedang membina Empangan Murum yang menggunakan pakar-pakar tempatan dan antarabangsa yang berpengalaman..</p>
<p>50. How will Sarawak Energy go about building the Baram Dam?</p> <p>Sarawak Energy is engaging highly competent and professional consultants (MWH and SMEC) to advice on the construction of dams. The proposed dam will be built in stages and in accordance with the best practices from around the world.</p>	<p>52. Bagaimanakah Sarawak Energy akan melaksanakan pembinaan Empangan Baram?</p> <p>Sarawak Energy menggunakan perunding profesional yang berwibawa (MWH dan SMEC) untuk memberi khidmat nasihat mengenai pembinaan empangan. Empangan yang dicadangkan akan dibina secara berperingkat dan selaras dengan amalan terbaik daripada seluruh dunia.</p>
<p>51. What are the standard design and guidelines for dam construction to ensure its safety, reliability and integrity and how does this compare to other dams around the world?</p> <p>The proposed Baram dam will be built according to local and international standards. The Baram dam will be built in compliance with the directives of the Malaysian Interdepartmental Committee on Dam Safety requires the dam to be designed, constructed and operated according to international standards, similar to the standards of those built in Australia, New Zealand or China.</p>	<p>53. Bagaimanakah dengan piawaian reka bentuk dan garis panduan bagi pembinaan empangan untuk memastikan keselamatan, kebolehpercayaan dan integriti dan perbandingan dengan empangan lain di seluruh dunia?</p> <p>Cadangan empangan Baram akan dibina mengikut piawaian tempatan dan antarabangsa. Pembinaan empangan Baram juga akan mematuhi arahan Jawatankuasa Antara Jabatan Malaysia mengenai aspek-aspek keselamatan empangan yang menghendaki reka bentuk, proses pembinaan dan dikendalikan mengikut piawaian antarabangsa, sepertimana dengan piawaian pembinaan empangan di Australia, New Zealand atau China.</p>
<p>52. What are the safety risks in the Baram dam?</p> <p>According to international studies, hydropower is considered to be among the safest source of large scale energy, with a 0.1 Death Per TWh (terawatt hour). Hydropower is very much safer than other energy sources such as gas (4), bio-fuel (12), oil (36), and coal (161).</p> <p>Sarawak Energy will take all necessary precautions to ensure that the safety risks are minimised as much as possible.</p>	<p>54. Apakah risiko-risiko keselamatan bagi empangan Baram?</p> <p>Menurut satu kajian antarabangsa, kuasa hidro dianggap antara sumber tenaga berskala besar yang paling selamat, dengan kadar kematian sebanyak 0.1 Per TWh (jam terawatt). Kuasa hidro adalah amat selamat daripada sumber tenaga lain seperti gas (4), bio-bahan api (12), minyak (36), dan arang batu (161).</p> <p>Sarawak Energy akan mengambil semua langkah berjaga-jaga untuk memastikan bahawa risiko keselamatan dapat dikurangkan sebanyak mungkin.</p>
<p>53. What about the effect on downstream water flows as a result of the dam?</p> <p>The effect on downstream water flows as a result of the dam will be favourable because the dam will regulate the flow of water downstream, resulting in</p>	<p>55. Bagaimana tentang kesan pada aliran air di hilir akibat daripada pembinaan empangan?</p> <p>Pembinaan empangan dapat mengawal aliran air ke hilir sungai dan ini akan mengurangkan kejadian banjir dan mengurangkan kejadian kurang aliran</p>

FAQ for Proposed Baram Dam

<p>fewer and less extreme flood events, and similarly fewer and less extreme low flow events.</p> <p>It is natural that when the reservoir is being filled up, there will be reduced water flows downriver and this can be remedied by adjusting the amount of water that to be released during the filling up so that the water flow downriver can be regulated. Sarawak Energy will be conducting a study to determine the amount of water to be released for water level control.</p> <p>End</p>	<p>air ke hilir sungai.</p> <p>Semasa proses pengisian takungan terdapat kekurangan air mengalir hilir dan ini boleh diatasi dengan melaraskan jumlah air yang akan dilepaskan supaya aliran air ke hilir dapat dikawal. Sarawak Energy akan menjalankan satu kajian untuk menentukan jumlah air yang perlu dilepaskan bagi mengawal paras air.</p> <p>Akhir</p>
--	---